

LA RECUPERACIÓ DE TAMARIT: RAMON CASAS I CHARLES DEERING

Tamarit sempre ha estat un indret admirat per la seva bellesa. El conjunt arquitectònic té la particularitat de ser un dels pocs que hi ha bastits arran de mar. El seu castell, l'església romànica del segle XI, el palau on havien viscut els arquebisbes de Tarragona i la torre de guaita, s'alcen sòbriament sobre la costa. No és estrany, doncs, que Tamarit captivés el pintor Ramon Casas quan, en un viatge amb Charles Deering, el veié per primer cop.

En Casas i els seus amics acostumaven a realitzar viatges arreu de Catalunya. Recordem el que va fer amb tartana acompanyat de Rusiñol, i després els que farà amb el potentat americà Mr. Deering. Aquest esperit viatger el portarà a redescobrir Tamarit l'any 1916. Fruit d'aquest viatge serà la compra del castell per part de Deering.

Deering, nascut a Maine (E.E.U.U.) era financier i col·leccionista. La seva immensa fortuna provenia de les rendes que li proporcionaven les empreses dedicades a la construcció de maquinària agrícola fundades pel seu pare. Seria interessant veure com Casas definia la seva personalitat:

«Charles Deering era un enamorat del nostre país. Féu diversos viatges en automòbil i recorria així tot Espanya. Ara fa uns vint-i-cinc anys va realitzar el primer viatge i passà per Barcelona. (...) M. Deering era un home cultíssim i molt aficionat a les belles arts. En el poc temps que romangué a Barcelona per conèixer la ciutat, visità el meu estudi, que tenia aleshores al passeig de Gràcia, acompanyat d'un pintor del seu país. M. Deering em va comprar uns quadres, i dos dies després de la seva arribada marxava de Barcelona.

D'aquesta ràpida visita, data la meua gran amistat amb el propietari de "Mar i Cel" (...)»¹.

1. Entrevista de Ramon Casas a la «Veu de Catalunya» transcrita al setmanari sitgetà «La punta», 27 de febrer del 1927.

4. ALTAFULLA-TAMARIT — Extramuros y playa

Com bé ens diu l'article, Deering era un entusiasta del nostre país. Uns anys abans de comprar Tamarit, impressionat per la vila de Sitges i el seu Cau Ferrat —centre del modernisme català—, Deering havia adquirit l'hospital de Sant Joan Baptista, situat al costat del Cau. L'edifici, batejat amb el nom de «Mar i Cel», fou destinat a residència d'estiu de la família, al mateix temps que serví per contenir les nombroses obres d'art que Deering anava adquirint.

Al 1916, amb la compra del castell de Tamarit, Sitges, poc a poc, quedaria eclipsada. Un cop comprat Tamarit a l'arquebisbe López Peláez i a la resta de propietaris, Deering decidí convertir-lo en residència. «Per la qual cosa el féu restaurar al mestre d'obres Joan Somoy, de la Riera de Gaià, sota la direcció de Ramon Casas i Joan Ruiz i Porta, els quals, amb encert innegable, el transformaren en un magnífic lloc de repòs.»².

Fem constar el testimoni de Casas sobre les impressions i la posterior reforma del lloc:

«Una vegada —ens diu el pintor— passàvem en auto pel davant del castell enderrocat de Tamarit, a prop de Tarragona. Crec que era el any 16. A M. Deering li agradà allò i el va comprar. Com que l'església i el castell pertanyien a l'arquebisbat de Tarragona, li va vendre l'arquebisbe d'aleshores, Don Antolí López Peláez.

Tamarit era un poblet abandonat feia més de 80 anys, a causa d'un pantà que existia a prop i que produïa les febres. El castell estava en runes i l'església es trobava prou bé. Jo em vaig encarregar de restaurar tot allò i de convertir-ho en lloc d'agradosa residència. Actualment Tamarit té la seva església restaurada i la seva abadia, la torre de defensa que jo vaig refer i aixecar, la casa dels masovers, dos o tres cases més, un garatge, electricitat, aigua i uns bells jardins. Avui Tamarit és un lloc on es pot passar llargues y agradoses temporades»³.

No s'ha trobat informació sobre les obres de reforma que s'anaren fent al castell i als altres edificis; ara bé, tenim constància que Casas portava la supervisió de ben aprop com ens ho demostren les cartes dirigides al seu amic Miquel Utrillo.

2. ROVIRA I GÓMEZ, S.-J.: *Guia d'Altafulla*, «Els llibres de la Medusa», Institut d'Estudis Tarraconenses Ramon Berenguer IV, núm. 2, Tarragona, 1980, p. 79.

3. «La punta», 27 de febrer del 1927.

11. ALTAFULLA-TAMARIT — Plaza de la Iglesia de Tamarit

Així, el 18 de juny del 1919 l'hi escriu:

«Amic Miquel: divendres tinc d'anar a Tamarit i com que hi vaig amb l'auto y ve amb mi el meu cosí Miquel ens aturarem a Sitges ahon penso arribar cap a les 9 del demati y després de donar una volta per Marycel anirem a dinar a Tamarit, si tens d'anar a Barcelona no fassis ni més ni menos puig sols hi pasarem una horeta, adéu. Ton amic Ramon»⁴.

Tamarit va prenent cada cop més temps a Casas. Les seves estades s'hi fan més freqüents...

«Amic Miquel: Després rebra la teba carta he decidit anar a Barcelona el diumenge vinent i probablement el dimars aniré a Tamarit. T'agrairé que si tens més notícies de Deering precisan el dia d'arribada m'ho escriquis, sigui aquí fins diumenge, a Barcelona fins dimecres i despues a Tamarit doncs ja comprendràs que hi ha feina a fer. Recorts, teu amic. R. Casas»⁵.

A la resta de correspondència entre Casas i Utrillo, se segueix donant proves de l'estada del primer a Tamarit i de la feina que això li comportà. Mentrestant, Deering és absent. Hem de suposar que de tant en tant s'hi acostava per veure les novetats que s'havien produït en la seva propietat. De les reformes de l'edifici en concret, no en fa cap referència.

Com a fruit de l'estada de Casas a Tamarit nasqueren algunes obres. No tantes com hom podria imaginar per la tranquil·litat i predisposició de l'indret. El motiu d'aquesta minsa producció, en part, és pel fet que Casas no considerava Tamarit com un lloc d'inspiració sinó de feina, en un primer moment, per després passar a ser un lloc de plaer i de vacances. Vacances, per altra banda, que acostumaven a ser en família.

Els paisatges de Tamarit es presenten per primer cop al públic a l'exposició conjunta «Casas-Rusiñol-Clarassó», que tingué lloc del 9 al 22 de gener del 1926 a la Sala Parés. En aquella ocasió Casas

4. Carta escrita per Ramon Casas a Miquel Utrillo, 18 de juny del 1919, Arxiu Sala Parés, Barcelona.

5. Targeta postal escrita per Ramon Casas a Miquel Utrillo, datada a Sant Benet el 10 d'agost del 1919, Arxiu Sala Parés, Barrelnona.

exposava nou obres, entre les quals, quatre eren paisatges de Tamarit, presos en diferents èpoques de l'any: febrer, març, abril i maig (com a nota curiosa fem constar que el seu preu oscil·lava entre les 2.000 i 3.500 pts.). En els catàlegs —conservats a la Sala Parés de Barcelona— de posteriors exposicions conjuntes del artistes anteriorment citats, hi constatem la presència d'altres obres amb temàtica tamaritenc. A l'exposició realitzada del 7 al 20 de gener del 1928, Casas exposa 11 obres, una d'elles titulada «Jardi de Tamarit». També a la del 21 de novembre-4 de desembre del 1931, on exposava 15 obres, dues feien referència a aquest indret.

L'estada a Tamarit coincideix amb la darrera etapa pictòrica de Ramon Casas. En aquesta es dedicà principalment a plasmar temes de figures (retrats) i paisatge. El paisatge rural havia estat sempre un gènere infreqüent en la seva obra anterior. «De fet, des de feia temps —com constata el crític de *La Vanguardia* Manuel Rodríguez Codolà en l'exposició de Casas del març del 1916— havia deixat la sobrietat d'abans i preferia "mariposear en lo pintoresco"»⁶. Es trobava, doncs, totalment apartat de l'avantguarda artística del moment, de la qual havia estat un dels protagonistes a la seva joventut.

Les seves obres ens mostren un Tamarit d'esquena al mar, bé per pintar la vegetació dels indrets circundants, o el conjunt del castell i les cases que l'envolten. La lluminositat que irradia tota aquesta costa, no és aprofitada en cap tela. Isabel Coll, a la seva tesi doctoral⁷ desenvolupa aquesta qüestió, i arriba a la conclusió que tant Casas com Rusiñol fugien de la dificultat que comportaven les marines, ja que no aconseguien captar l'efecte lumínic, tal i com ho farien els seus contemporanis Meifrèn, Roig i Soler, i Mas i Fontdevila.

L'estada de Casas a Tamarit no li representà cap avenç en el terreny pictòric. Ara bé, suposà la recuperació d'un indret abandonat, la seva revalorització, i la seva restauració. Avui en dia, el castell continua pertanyent a la família Deering, la qual el manté tancat al públic.

ELISA BADIA I PUJADE - CARINA HUGUET I VALLS

6. FONTBONA, Francesc: *Casas*. Gent Nostra, Ed. Nou Art Thor, Barcelona, 1979, pàg. 244.

7. COLL I MIRABENT, Isabel: *Enric Clarassó, Santiago Rusiñol i Ramon Casas com a nucli de la renovació escultòrica i pictòrica a Barcelona, en el trànsit del segle XIX al XX*.

Li donem les gràcies per la seva atenció i consells i per haver-nos deixat consultar la seva tesi doctoral inèdita.